

METODIKA PRO ŠKOLNÍ DRUŽINY A ŠKOLNÍ KLUBY pro zapojení do školního projektu podpory zdraví

Metodika poskytuje praktickou pomůcku pro vychovatelky, vychovatele a vedoucí školních družin (dále ŠD) a vedoucí školních klubů (dále ŠK) pro zapojení aktivit ŠD, ŠK do školního projektu podpory zdraví v jejich škole. Vychází z knihy autorů **Havlínová, M., Kopřiva, P., Mayer, I., Vildová, Z. a kol.: Program podpory zdraví ve škole**, 2. vyd., Portál, Praha 2006 (dále jen *Program podpory zdraví ve škole*), na tuto knihu se v metodice opakovaně odkazuje. Využití knihy *Program podpory zdraví ve škole* je proto při práci s touto metodikou nezbytné.

Jak postupovat při tvorbě projektu ŠD, ŠK?

1. Přípravná fáze

- Seznámení se s filozofií programu Škola podporující zdraví (dále ŠPZ), s jeho principy a obsahem zásad podpory zdraví.
- Stanovení zástupce ŠD, ŠK v řešitelském týmu školního projektu, který bude zároveň koordinátorem aktivit ŠD, ŠK v rámci tohoto projektu.

2. Analýza ŠD, ŠK z hlediska zásad podpory zdraví

- Zhodnocení stávající situace naplňování zásad podpory zdraví; mapování jednak silných stránek, toho, na co se může v projektu navázat, jednak nedostatků, toho, v čem máme rezervy, na co bude vhodné se v projektu zaměřit.
- Pro analýzu je možné využít otázek z této metodiky uvedených u každé zásady.
- Je vhodné procházet a zhodnotit každou zásadu samostatně.
- Je přínosné zapojit do analýzy také děti¹ z ŠD, ŠK a jejich rodiče. Je třeba věnovat pozornost volbě různých forem dotazování vhodných pro různé věkové kategorie tak, aby se mohly vyjádřit skutečně všechny děti.
- Podrobněji k postupu analýzy viz *Program podpory zdraví ve škole* str. 210 – 213.

¹ V celém dokumentu je nahrazen pojem účastníci zájmového vzdělávání slovem děti.

3. Tvorba a psaní projektu

- Stanovení prioritních oblastí a potřeb ŠD, ŠK ve smyslu zásad podpory zdraví
- Navržení reálných cílů, kterých bychom chtěli v následujícím tříletém období dosáhnout; výchozí pro navrhování cílů je předchozí analýza; součástí této fáze je také navržení dostatečně konkrétních prostředků, jimiž chceme ke stanoveným cílům dospět (Rámcový projekt podpory zdraví na 3 roky – viz příloha, str. 13). Text navrženého projektu by měl být dostatečně srozumitelný, aby všichni zúčastnění chápali, co je cílem projektu.
- Plánování konkrétních činností, které vedou ke splnění vytyčených cílů. Prováděcí plán má upřesnit, které činnosti se budou realizovat a v jakém pořadí. Stanovuje odpovědnost konkrétních osob za realizaci a časový plán. (Prováděcí plán na jednotlivý školní rok projektu – viz příloha, str. 14).
- Stejně jako u analýzy je důležité přiměřené zapojení dětí a rodičů do této fáze tvorby projektu. Pokud se dá dětem a rodičům možnost aktivně se zapojit do plánování, snáze projekt přijmou a budou si jeho realizaci lépe uvědomovat a sledovat.
- Viz také *Program podpory zdraví ve škole* str. 214 - 219

4. Posouzení a evaluace

- Plánování postupů, jak získáme budoucí zpětnou vazbu týkající se realizace, jak budeme hodnotit prováděcí plány (pro evaluaci je možné využít také revidovaný evaluační dotazník INDI 9 doplněný otázkami pro ŠD a ŠK).

Na následujících stránkách jsou rozpracovány jednotlivé zásady dle jednotné struktury:

- Definice zásady
- Možné otázky pro analýzu
- Návrhy cílů, možností realizace
- Možná rizika spojená s realizací

Tato metodika je pružnou pomůckou. K navrženým otázkám je možné přidat otázky další, týkající se konkrétní školy. Návrhy cílů také nejsou vyčerpávajícím výčtem, ale je samozřejmé, že každá ŠD, ŠK si vytvoří svůj konkrétní, realistický projekt šitý na míru svým podmínkám a možnostem. Stejně tak rizika spojená s realizací se mohou lišit vzhledem k různým možnostem ŠD, ŠK, některá mohou vyplynout už během analýzy stávajícího stavu.

1. PILÍŘ - POHODA PROSTŘEDÍ

Zásada: Pohoda věcného prostředí

ŠPZ se v rámci zájmového vzdělávání stará o všestrannou a vyváženou nabídku podmínek příznivých pro pohodu věcného prostředí tím, že se na jejich tvorbě podílejí všechny skupiny školního společenství.

Východisko: hygienicky nezávadné, bezpečné, funkční, účelné, podnětné, zabydlené, estetické, dostupné prostředí, poskytující osobní prostor (dále viz *Program podpory zdraví ve škole*, str. 88 - 91)

Možné otázky pro analýzu:

Podílejí se na utváření věcného prostředí všichni?

Splňuje naše ŠD, ŠK všechny podmínky věcného prostředí?

Máme stanovená společná pravidla péče o naše prostředí?

Máme smysluplná preventivní opatření zajišťující bezpečnost dětí? Vedeme děti k zodpovědnosti za jejich zdraví?

Umožňuje naše prostředí aktivní spontánní činnosti, kooperaci, relaxaci, odpočinek, přípravu na vyučování?

Nepřevládá péče o věcné prostředí nad ostatními zásadami činnosti ŠPZ?

Návrhy cílů, možností realizace:

- v ŠD, ŠK máme prostor k odpočinku, hrám, samostatné intelektuální aktivitě, zájmovým činnostem
- vytváříme prostor pro bezpečný pobyt
- děti se podílejí na výzdobě všech prostor ŠD, ŠK
- nábytek odpovídá věku dětí
- věci ukládáme tak, aby si je děti mohly samostatně brát i je ukládat
- využíváme i ostatní prostory školy (učebny ICT, tělocvična, cvičná kuchyňka, školní dvůr, zahrada, odpočinkové koutky...)
- na pozemku školy a v jejím okolí se nevyskytují jedovaté rostliny a dřeviny, nebezpečné prostory

- minimalizujeme nebezpečí úrazů a poškození
- máme k dispozici sportovní náčiní pro aktivity venku i drobné cvičební náčiní pro aktivity uvnitř

Rizika:

- nevyhovující vybavení prostorů nábytkem z hlediska účelnosti
- nedostatečné vnitřní vybavení – předměty, pomůcky, hračky
- nekvalitní úklid prostor
- nedostatečné finanční zajištění

1. PILÍŘ - POHODA PROSTŘEDÍ

Zásada: Pohoda sociálního prostředí

V ŠPZ v rámci zájmového vzdělávání lidé usilují, aby jejich chování vyjadřovalo humanistické postoje jednoho ke druhému: úctu, důvěru a snášenlivost; uznání, účast a empatii; otevřenost v komunikaci a vůli ke spolupráci a pomoci druhému. (dále viz *Program podpory zdraví ve škole*, str. 94 – 102)

Možné otázky pro analýzu:

Do jaké míry se sami ztotožňujeme s humanistickými postoji jednoho ke druhému?

Využíváme příležitosti účastnit se akcí na podporu osobního růstu a dalšího vzdělávání? Jakých akcí (kurzů) jsem se zúčastnil(a)?

Jakou základní strategii lidské komunikace a spolupráce sami uplatňujeme?

Jak jednáme při styku s dětmi v ŠD, ŠK – s citem a empatií, eliminujeme stereotypy, vyjadřujeme rozumná sdělení (nevyhrožujeme, nekážeme, neobviňujeme)?

Týkají se zavedená pravidla chování a života školy všech a podíleli se všichni na jejich tvorbě?

Do jaké míry a jakými prostředky jsme schopni předcházet problémům s kázní?

Možno využít „Škálu pro posouzení mezilidských vztahů ve škole“ viz *Program podpory zdraví ve škole* str. 102

Návrhy cílů, možností realizace:

- utváříme společně pravidla soužití ŠD, ŠK a všichni je respektujeme; zařazujeme komunikativní kruh
- rozvíjíme citlivost pro vzájemnou pomoc a toleranci (umět přijmout druhého takového jaký je, umět reagovat na jinakost), ohleduplnost, zdvořilost, solidaritu - pomocí her
- nepodporujeme stálé organizování a nezdravou soutěživost
- vytváříme bezpečné prostředí k rozvoji sebepoznání, posilujeme zdravé sebevědomí
- rozvíjíme schopnost řešit konflikt v klidu a efektivně
- věkově smíšená oddělení ŠD (pokud z organizačních důvodů lze)
- podporujeme vzájemnou partnerskou komunikaci
- umožňujeme výběr aktivit a spolurozhodování o činnostech
- posilujeme aktivity z oblasti osobnostní a sociální výchovy

Rizika:

- příliš řízených činností

1. PILÍŘ - POHODA PROSTŘEDÍ

Zásada: Pohoda organizačního prostředí

ŠPZ v rámci zájmového vzdělávání uvádí organizaci činnosti ve škole do souladu s požadavky životosprávy dětí a učitelů, zvláště s ohledem na rytmicitu biologických funkcí (režim dne), výživu a pohybovou aktivitu.

Obsahuje tři složky: režim dne (viz *Program podpory zdraví ve škole* zejména str. 110, bod 3), zdravá výživa, aktivní pohyb (dále viz *Program podpory zdraví ve škole* str. 103 – 118)

Možné otázky pro analýzu:

*Posuďme společně s dětmi, jak vypadá organizační struktura dne v ŠD, ŠK: jakými činnostmi, postupy vytváříme prostor pro zvýšenou potřebu pohybu jako kompenzace sezení při vyučování, pro relaxaci, pro střídání aktivních a odpočinkových aktivit?
Respektujeme individuální zvláštnosti žáků?*

Známe stravovací a režimové návyky dětí a vychovatelek ŠD, ŠK?

Jsou zavedené „režimové momenty“ (přechody, převlékání, stravování) nestresující?

Návrhy cílů, možností realizace:

- poskytujeme dostatek relaxace a aktivního pohybu
- střídáme aktivní a odpočinkové aktivity
- respektujeme individuální potřebu odpočinku
- dodržujeme pitný a stravovací režim
- zařazujeme aktivity pro podporu zdravé výživy (pěstování zeleniny, bylinek...)

Příklad z praxe ŠPZ: „systém uvolněného režimu“ – děti docházejí na oběd samostatně, nejsou nuceny k jednotnému tempu při jídle ani k dojíždání a nucenému odchodu na povel (ZŠ Most, J. A. Komenského 474)

Rizika:

- časová rozdílnost při příchodu do ŠD, ŠK i při vyzvedávání
- rodiče nedodržují čas příchodu a odchodu dětí do ŠD

2. PILÍŘ - ZDRAVÉ UČENÍ

Zásada: Smysluplnost

ŠPZ je v rámci zájmového vzdělávání propojena se skutečným životem. Dbá o praktickou využitelnost toho, co se děti ve škole učí, a o osvojování dovedností. Navazuje na to, co děti již znají, a na to, co je zajímavé, což využívá v tematických celcích. Rozvíjí přímou zkušenost, komunikaci a spolupráci. (dále viz *Program podpory zdraví ve škole*, str. 124 – 133)

Možné otázky pro analýzu:

Jaká je využitelnost toho, co děti tento týden v ŠD, ŠK dělaly?

Co jsme udělali tento měsíc pro rozvoj dovedností v těchto oblastech: kreativita, nápaditost, komunikace, spolupráce, samostatnost, vlastní úsudek, iniciativa, odpovědnost,

tolerance, organizování vlastní činnosti, sebepoznání, osvojení zásad duševní hygieny a zdravého způsobu života, rozvoj pohybových dovedností?

Zkusme stanovit podíl činností v naší ŠD, ŠK: pravidelné, spontánní, odpočinkové, příprava na vyučování?

Daří se nám vyhnout se přehnané jednostrannosti při volbě činností a jejich obsahu?

Do jaké míry využíváme při činnostech ŠD, ŠK zdroje v okolí školy, profesí rodičů?

Návrhy cílů, možností realizace:

- děti si osvojují to, co má pro ně praktický význam, co vede k získání praktické zkušenosti; přímé zážitky
- činnosti musí být bezpečné, pro děti tělesně přiměřené a sociálně nedeprimující
- tvoříme projekty (např. měsíční)
- využíváme okolí školy, přírodního prostředí
- využíváme profesí rodičů – besedy, exkurze
- spolupracujeme s učiteli ZŠ v návaznosti obsahů činností ŠD, ŠK na výuku

Rizika:

- omezování spontánních aktivit, přehnané organizování činností
- stereotypnost činností

2. PILÍŘ - ZDRAVÉ UČENÍ

Zásada: Možnost výběru, přiměřenost

ŠPZ v rámci zájmového vzdělávání poskytuje takovou nabídku činností, která umožňuje odpovídajícím způsobem rozvíjet osobnost každého dítěte s ohledem na jeho individuální možnosti. (dále viz *Program podpory zdraví ve škole*, str. 136 – 148)

Možné otázky pro analýzu:

Vyhovuje nabídka činností ŠD, ŠK všem dětem?

Daří se nám vycházet vstříc dětem se speciálními potřebami?

Jaká je nabídka zájmových činností? Bere v úvahu skutečný zájem dětí?

Můžeme říci, že rozumová, citová a sociální výchova je v naší ŠD, ŠK v rovnováze?

Návrhy cílů, možností realizace:

- výběr obsahu – děti mají možnost vybrat si v rámci „svého“ oddělení, ale zároveň si mohou vybírat i z aktivit jiného oddělení
- výběr místa – děti si mohou vybrat, kde se zapojí do činností ŠD, ŠK podle svých zájmů a potřeb
- nabídka alternativních aktivit je dobrovolná a přiměřená věku dětí
- snaha, aby každý mohl uplatnit své specifické vloh a schopnosti, být v některých z nabízených činností úspěšný
- respektujeme děti se speciálními vzdělávacími potřebami

Rizika:

- jednostranná nabídka činností
- přetěžování dětí přemírou kroužků

2. PILÍŘ – ZDRAVÉ UČENÍ

Zásada: Spoluúčast, spolupráce

ŠPZ v zájmovém vzdělávání používá takové škály forem a metod, které předpokládají spolupráci a spoluúčast dětí a využívají spolupráce s dalšími sociálními a odbornými partnery. (dále viz *Program podpory zdraví ve škole*, str. 155 – 162)

Možné otázky pro analýzu:

Považujeme návyk účinné a nekonfliktní spolupráce lidí za faktor podporující zdraví jedinců a společnosti?

Domníváme se, že návyky efektivní spolupráce získají lidé „sami od sebe“, anebo je musíme rozvíjet a kultivovat?

Rozvíjíme soustavně a pravidelně spolupráci dětí a týmovou práci?

Umožňuje uspořádání ŠD, ŠK spolupráci?

Podarilo se v naší ŠD, ŠK vytvořit bezpečné klima, které by umožnilo rozvíjení skutečné komunikace a spolupráce?

Ovládáme dovednosti umožňující rozvíjení komunikace a spolupráce v ŠD, ŠK?

Zúčastnili jsme se semináře nebo výcvikového kurzu?

V jaké míře využíváme při činnostech v ŠD, ŠK možnosti spolupráce s rodiči a dalšími sociálními a odbornými partnery?

Návrhy cílů, možností realizace:

- vytváříme podmínky pro skutečně aktivní zapojení dětí do plánování, realizace i hodnocení činností
- umíme používat otevřenou komunikaci, spolupracovat
- činnost jednotlivých oddělení ŠD, ŠK je kooperativní
- upřednostňujeme skupinové činnosti
- spolupracujeme s pedagogy ZŠ a staršími dětmi na dlouhodobých projektech
- spolupracujeme s jinými subjekty – knihovna, sportovní organizace...
- otevřené partnerství v rámci sídla školy

Rizika:

- nemožnost dětí podílet se na volbě činností
- příliš autoritativní vedení ze strany vychovatelky ŠD
- nevyhovující uspořádání prostorů, které omezuje možnost komunikace a spolupráce
- nezájem dětí a rodičů o nabízené aktivity
- nezájem jiných organizací o spolupráci

2. PILÍŘ – ZDRAVÉ UČENÍ

Zásada: Motivující hodnocení

ŠPZ v rámci zájmového vzdělávání zajišťuje dostatek zpětné vazby a uznání všem dětem. Snaží se vytvářet nesoutěživé prostředí, vyhýbá se manipulativnímu přístupu k dítěti a rozvíjí jeho sebedůvěru, samostatnost, iniciativu a zodpovědnost. (dále viz Program podpory zdraví ve škole, str. 168 – 171)

Možné otázky pro analýzu?

Cítí se všechny děti a vychovatelky v ŠD, ŠK úspěšné a uznávané?

Dostávají děti bohatou zpětnou vazbu o svém konání?

Návrhy cílů, možnosti realizace:

- rozvíjíme dovednost rozhodování, hodnocení a sebehodnocení u dětí
- poskytujeme dětem dostatečnou zpětnou vazbu
- hodnotíme v souladu s individuálními možnostmi a individuálním pokrokem
- uplatňujeme rovné příležitosti
- zdůrazňujeme nesoutěživost a kooperaci
- spolupracujeme s učiteli ZŠ v zájmu individuálního pokroku dětí, kompenzujeme neúspěch dětí ze školního vyučování
- vytváříme možnosti vedoucí k prožitku úspěchu

Rizika:

- další neúspěch dítěte
- riziko pohledu na dítě („zaškatulkování“ ze školního vyučování se přenáší i do ŠD, ŠK)

3. PILÍŘ - OTEVŘENÉ PARTNERSTVÍ

Zásada: Škola – model demokratického společenství

ŠPZ v rámci zájmového vzdělávání vytváří ideální demokratické společenství pro osvojování dovedností vhodných pro život a zároveň dostatečný prostor pro individuální rozvoj a potřeby dětí s jasně vymezenými pravidly soužití. (dále viz *Program podpory zdraví ve škole*, str. 180 – 193)

Možné otázky pro analýzu:

Máme jasně vymezena pravidla soužití?

Mají děti i jejich rodiče možnost ovlivnit, co se v ŠD, ŠK bude dít? Jakým způsobem jim tuto možnost poskytujeme?

Má ŠD, ŠK zpětnou vazbu od rodičů a dětí o své činnosti?

Mají děti možnost podílet se na prostorovém uspořádání a věcném vybavení ŠD, ŠK, včetně výzdoby?

Náměty k realizaci - viz Program podpory zdraví ve škole, str. 182 – upravený výběr:

- umožňujeme dítěti svobodnou volbu, s kým si chce dítě hrát a sdílet jiné činnosti
- odpovědnost za výzdobu (ŠD, ŠK)
- utváříme společně pravidla ŠD, ŠK
- organizujeme společná setkání, sportovní a jiné akce
- realizujeme výstavy vlastních prací
- pečujeme o koutky přírody
- společně tvoříme plány, úkoly
- zapojujeme děti do výkonu různých funkcí (knihovník, pomocník v ŠD, ŠK...)
- zajišťujeme přístup rodičů k informacím (o ŠD, ŠK)
- zapojujeme rodiče do činností ŠD, ŠK
- pořádáme společné akce dětí s rodiči

Rizika:

- nezájem rodičů o dění v ŠD, ŠK
- nereálná očekávání rodičů o činnosti ŠD, ŠK
- nedostatečné finanční krytí činností

3. PILÍŘ – OTEVŘENÉ PARTNERSTVÍ

Zásada: Škola – kulturní a vzdělávací středisko obce

ŠPZ v rámci zájmového vzdělávání usiluje o to, aby se v zájmu vytvoření a udržení demokratického charakteru své komunity zpřístupnila veřejnosti a obci, jejich organizacím a představitelům, a na základě otevřených vztahů s nimi se postupně stala přirozeným kulturním a vzdělávacím střediskem obce. (viz dále Program podpory zdraví ve škole, str. 196 – 201)

Možné otázky pro analýzu:

V jaké míře je ŠD, ŠK otevřená vůči existujícím i potenciálním partnerům (rodiče, obec, odborníci, zájmové organizace a občanská sdružení)?

Pokusme se posoudit, v čem je naše ŠD, ŠK jiná, v čem se liší od ostatních ŠD, ŠK.

Vytváříme v aktivitách ŠD, ŠK vlastní tradice a rituály, které udávají její charakter?

Mají lidé z ŠD, ŠK příležitost podílet se na aktivitách pro veřejnost a jakou měrou?

Návrhy cílů, možností realizace:

- pořádáme společné akce s rodiči
- pořádáme společné akce s dalšími subjekty
- prezentujeme činnosti ŠD, ŠK na veřejnosti
- využíváme profesních znalostí rodičů, příznivců školy

Rizika:

- nereálná očekávání nebo nespolupráce se zřizovatelem

Školní projekt podpory zdraví, do něhož doporučujeme včlenit vždy v závěru každé zásady část za ŠD, ŠK má tuto doporučenou strukturu:

STRUKTURA ŠKOLNÍHO PROJEKTU PODPORY ZDRAVÍ

Představení školy	Identifikační údaje Stručná prezentace činnosti školy Zdůvodnění, proč škola chce realizovat program ŠPZ
Analýza současného stavu	Analýza současného stavu podmínek pro realizaci programu ŠPZ z hlediska 9 zásad ŠPZ Stručný popis procesu a způsobu analýzy
Rámcový projekt podpory zdraví na tři roky	Formulace dlouhodobých cílů z hlediska zásad ŠPZ v návaznosti na předchozí analýzu Formulace způsobů řešení (prostředků) plánovaných cílů (Pojmenování hodnotících ukazatelů)
Prováděcí plán na jednotlivý školní rok	Konkrétní způsoby řešení, činnosti + zodpovědná osoba + předpokládaný termín plnění <i>Součástí předložené inovace je plán na nejbližší školní rok, na další dva roky škola plán neposílá, zůstává pouze ve škole.</i>
Posouzení projektu školou	Stručný popis způsobu hodnocení prováděcích plánů a kontroly realizačních postupů

Je na zvážení členů řešitelského týmu projektu, zda prováděcí plán začlení do prováděcího plánu projektu školy, či zda bude prováděcí plán pro ŠD, ŠK zvlášť.

PŘÍLOHA - Příklad zpracování části jedné vybrané zásady

2. pilíř Zdravé učení – zásada - Spoluúčast, spolupráce

Rámcový projekt podpory zdraví ...na školní roky 2013/2014 až 2015/2016...

Cíl	Prostředky	Kritérium splnění
Zlepšit úroveň komunikace a spolupráce v kolektivu pedagogů	<ul style="list-style-type: none"> • Zajistit proškolení zájemců v oblasti komunikačních dovedností a tvorby vzdělávacích projektů • Podporovat vytváření pracovních skupin řešících konkrétní problémy výuky včetně přípravy společných aktivit a projektů • Vytvářet společné projekty pro žáky 1. a 2. stupně • Zavést systém vzájemných hospitací • • 	
Rozvíjet dovednosti žáků spolupracovat, komunikovat a respektovat práci druhých při řešení učebních problémů i realizaci projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvořit organizační a technické podmínky pro realizaci krátkodobých i dlouhodobých projektů • Žáci spolurozhodují o obsahu jednotlivých projektů a o výstupech z projektů • Vypracovat metodický manuál pro tvorbu a hodnocení předmětových a mezioborových projektů • Pokračovat ve spolupráci žáků vyšších a nižších ročníků • Nadále zadávat žákům 2. stupně dlouhodobé studijní úkoly, rozšířit zadávání studijních úkolů do 4. a 5. ročníků • • • 	
	<ul style="list-style-type: none"> • • • 	
Cíl ŠD, ŠK	<ul style="list-style-type: none"> • Prostředky k dosažení stanoveného cíle za ŠD, ŠK • • 	

Prováděcí plán na školní rok ... 2013/2014...

Prostředky	Konkrétní činnosti	Termín	Zodpovídá
<ul style="list-style-type: none"> Zajistit proškolení zájemců v oblasti komunikačních dovedností a tvorby vzdělávacích projektů Podporovat vytváření pracovních skupin řešících konkrétní problémy výuky včetně přípravy společných aktivit a projektů Vytvářet společné projekty pro žáky 1. a 2. stupně Zavést systém vzájemných hospitací . . 	<ul style="list-style-type: none"> Příprava projektů – viz níže – adresná odpovědnost, harmonogram Převést rozbor používaných strategií na metodické orgány a tím zkvalitnit jejich činnost Zavést systém vzájemných hospitací, sdílet příklady dobré praxe . . 		
<ul style="list-style-type: none"> Vytvořit organizační a technické podmínky pro realizaci krátkodobých i dlouhodobých projektů Žáci spolurozhodují o obsahu jednotlivých projektů a o výstupech z projektů Vypracovat metodický manuál pro tvorbu a hodnocení předmětových a mezioborových projektů Pokračovat ve spolupráci žáků vyšších a nižších ročníků Nadále zadávat žákům 2. stupně dlouhodobé studijní úkoly, rozšířit zadávání studijních úkolů do 4. a 5. ročníků . . . 	<ul style="list-style-type: none"> Pomoc starších ročníků na adaptačním kurzu Připravit s pomocí starších žáků přespání pro žáky 1. – 4. ročníku Využívat prací starších žáků pro výuku v nižších třídách Projekty - <ul style="list-style-type: none"> 6. roč. – 7. roč. - 8. roč - 9. roč. Třídnické hodiny v 5. a 9. ročníků jako pevná součást rozvrhu –věnovat se zlepšování vztahů mezi žáky . . 		
<ul style="list-style-type: none"> Prostředky k dosažení stanoveného cíle za ŠD, ŠK . . . 			

Členky Expertního týmu pro ZŠ, SŠ v síti ŠPZ: Mgr. Marie Bartíková, Mgr. Jaroslava Boudová, PhDr. Jana Churáčková, Mgr. Růžena Jirásková, Mgr. Libuše Kolčavová, Mgr. Marcela Krunclová, Mgr. Hana Kujalová, Mgr. Jolana Lásková Mgr. Helena Lišková, PaedDr. Dana Martinková, Ph.D., PhDr. Jitka Reissmannová, Ph.D., Mgr. Anna Sládková, s přispěním vychovatelek ŠD: Romany Havlínové, Mileny Mahovské, Evy Novotné a Evy Vincencové
Recenze: Ing. Linda Fröhlichová